

Hana Hikelová, vedoucí redakce domácího zpravodajství, ČRo – Radiožurnál

Já jenom doplním Václava. Budu mluvit odpoledne, o zkušenostech z Německa. Myslím, že se nedá o Německu mluvit jako o celku, protože jednotlivé spolkové země tam mají svá specifika. Myslím si, že na naše podmínky celkem dobře sedí situace v Severním Porýní-Vestfálsku, kde je to v podstatě srovnatelné i z toho důvodu, že privátní sektor povolili až v druhé polovině osmdesátých let, tzn. že ten jejich náskok není zase tak velký pro srovnání s Českou republikou. Budu mluvit o tom především odpoledne, ale souhlasím s tím, co říkal Václav: tam je to řešení velice zajímavé, protože je to model velice efektivní s důrazem na region, ale počet regionálních studií zdaleka není roztržštěný tak, jako na našem území.

Moravec: Dovolím si učinit ještě jednu poznámku. Odlišnost vysílatele veřejné služby od soukromých stanic je dána například v množství žánrů, které se ve zpravodajské relaci objeví. Je to cesta, po níž se vydali evropské vysílatel veřejné služby. Jejich zpravodajské relace jsou ve srovnání s Českým rozhlasem bohatší, co se žánrů týče, mají větší prostor pro jednotlivé náměty, o nichž hovoří. Zkrátka: nejde o to pokrýt maximum událostí, o což se pokoušejí soukromá rádia a což nejlépe vystihuje slogan, který některá z nich používají „Dejte nám pár minut a my vám dáme celý svět!“ U rozhlasových vysílatel veřejné služby v Evropě můžeme pozorovat, co se týče zpravodajství, jeden trend: menší množství námětů a jejich analytické zpracování. To je podle mne cesta, kterou mohou vysílatel veřejné služby jít a to je odlišuje od soukromých stanic.

Ještě jsem chtěl jednu poznámku k vám z Plzně. Odlišnost vysílatele veřejné služby od těch soukromých médií je např. i v množství žánrů, které se v té zpravodajské relaci objeví. To je cesta, kterou jdou ti vysílatel veřejné služby a kde jsou jejich v uvozovkách specifika, že ty zprávy jsou daleko bohatší, co se žánrů týče, mají větší prostor pro jednotlivé náměty, o nichž hovoří, tudíž nejde o to pokrýt maximum událostí, o co se pokoušejí soukromá rádia, dejte nám pár minut a my vám dáme celý svět, ale analytičtější zpravodajství... Menší množství námětů na úkor analytičnosti a důkladnosti té zpravodajské relace – ve prospěch analytičnosti toho vysílatele veřejné služby. To je podle mne cesta, kterou by měl vysílatel veřejné služby jít a jde ve světě a tím se odlišuje od těch soukromých stanic.

Pícha: Já bych ještě ty modely doplnil. V Německu je situace jiná v tom, že vlastně celoněmecké rádio neexistuje. Každá země má své rádio, nicméně každá tato země je zhruba srovnatelná s Rakouskem nebo Českou republikou, ať už jde o Severní Porýní Vestfálsko nebo sousední Bavorsko. Dá se říci, že všechny příklady na západ od České republiky svědčí o tom, že celková strategie je přísně vymezena. Jak to Václav popisoval z BBC – regionální stanice kladou hlavně důraz na zprávy z regionu, ať už je to Francie, Rakousko nebo Británie. Já nevím, jestli mají komplex z pařížského centrismu nebo brněnského centrismu nebo pragocentrismu či něčeho podobného. Ale každé rádio, které má víc stanic, přesně diverzifikuje program, který na těchto stanicích vysílá, aby si navzájem nekonkurovali a aby pokrývali veškerou tematiku.

Bako: Rád bych se vrátil k těm počátkům. Nepamatuji osobně společné vysílání Reginy v České republice. To jsem ještě v rozhlase nebyl, resp. jsem neměl ten druhý návrat a neposlouchal jsem to. Podle mínění kolegů, kteří to ještě snad pamatují, i těch, kteří jsou přítomni tady v sále, to byl velký neúspěch, proto se od toho projektu po roce nebo po dvou ustoupilo. V jakém slova smyslu – to nevím, ale nějak to byla směsice nesusoudných prvků. Nevím, jestli se tam vůbec odpojovale za sebou, jak šly, a nedovedu si představit, že by zajímalo někoho z Ostravy, co se třeba děje v Budějovicích. Zřejmě tam byl technický problém, že rozpojovat sítě se nedalo, do dneška to ještě v České republice není zvládnuté. I když nepochybuji o tom, co tady Václav Moravec říkal, že globalizace toto všechno ovlivní a my se tam dál dostaneme. Nastala etapa značné svobody rádií, vstoupil jsem do ní v době, kdy už byla otevřena a už se budovalo na základech, které byly. Z toho vyplývala snaha o plný servis. Máme totiž postaveno – z doby především předválečné – řadu velice mohutných objektů – Brno, Ostrava, Plzeň, částečně Budějovice – a tyto objekty sloužily jako produkční základny. Vlastní zpravodajství, když nechám stranou totalitní dobu, to posluhování zpravodajství, tak bylo velice slabé. Třebaže redakce byly početné, ale byly smíšené. Byly to tzv. krajské redakce, kde bylo všechno možné. V. Moravec si toho všiml, nebo kdo to řekl přede mnou, že přišla doba ekonomického šetření, že se ČRo dostal do jisté defenzivy, že mu ubývají finanční zdroje, je zpochybňována jeho existence. O tom včera hezky hovořil pan Bouček. To vede k tomu, že se individuálně snažíme vytvořit velký okruh posluchačů, prostě hrajeme na masovost. Z toho vyplývá snaha o plný servis. Možná, že to není cesta na příští roky dostatečná, že se budeme muset specializovat, roztrhávat sítě. My jsme na to šli třeba tak, že jsme odřekli nejsilnější vysílač na Kršově – v řádu 100 Kw a budovali jsme tzv. okresní frekvence v okresních místech a očekáváme, že přijde doba, kdy se budou tyto okresy ještě dělit. Alespoň v té části zpravodajské. Zatím to děláme takhle pouze pro Karlovy Vary; jako Karlovarský kraj a Plzeňský kraj. Ale to je málo. Po pravdě řečeno na víc nám chybí peníze. Ty peníze – to jsou lidé, redaktori zpravodajství, další technika – s tím se pereme všichni stejně. Mám ještě obavu, že tady ještě zaznělo, jako že některé regiony v Českém rozhlase preferují regionální zpravodajství a některé ne. Já se domnívám, že to tak není, že nastala doba velkého rozkvětu regionálního zpravodajství a jistě i zástupci Radiožurnálu tady nemohou říci, že by nepocítili – zejména ti, kteří pamatují dřívější dobu – že je tady je velký pokrok, že se přece jen v regionech daří budovat zpravodajské redakce, které něco zastanou, které si ten svůj kraj pokrývají. Už není snaha třeba Alexe Píchy, aby si sehnal někoho svého, kdo mu bude dávat lepší zpravodajství, jako to bylo třeba ještě před šesti nebo sedmi lety. Dříve jsme měli trochu slovenský model. Byla krajská redakce, ale ta nepřispívala centrálním okruhům. My jsme třeba v Plzni měli známého Jaroslava Hudce. Když bylo něco potřeba, tak to Hudec dodal. Samozřejmě zpravodajství, které dnes dodáváme, je mnohem barvitější, jde z více z hlasů, více se toho stihne, než by mohl jeden Hudec nebo jeden zpravodaj třeba v Michalovicích stihnout. Samozřejmě, že je rozdíl

mezi Plzní nebo Michalovci. To se musí dodat. Čili my jsme přenesli diskusi o prioritě zpravodajství na falešnou kolej, protože my se vlastně lišíme od jiných jenom tím, že v tříminutových zprávách dáváme na první místo zahraniční zprávu, kterou dokumentujeme ten náš „full“ servis. Ale to, že další hodiny zpravodajství, které jsou minimálně dvě hodinovky – tzv. události regionu, jsou naplněné už jen regionálním zpravodajstvím, byť ne ve formě zpráv, sevřených zpráv, tak o tom nehovoříme. Nemohu říci, že bych dnes byl nespokojen s úrovní regionálního zpravodajství v Plzni, že bych byl nespokojen s jeho spoluprací s Radiožurnálem, ale co bude dál, to nevím. Snad nám to pan Moravec nastíní.

Železný: Mohu-li si za Radiožurnál dovolit takovou malou poznámku k tomu, co jste říkal. Ono to před těmi šesti, sedmi lety – já si na tu dobu velmi dobře pamatuji – to zas tak moc jinak nešlo než hledat v některých specifických regionech vlastního člověka. Opravdu to tehdy nešlo. Dneska je to výrazně jiné...

Bako: ...ano, to dokumentuje právě úroveň zpravodajství v regionech, ke kterému jsme došli. ČRo ustupuje v podílu na trhu. My se obáváme, že jestli k tomu přistoupí regiony – k předčasné specializaci, že ustoupíme ještě dál. Regiony, které preferují pouze zpravodajství v programu a zapomínají na jiné žánry, kterých v regionech máme hodně, tak nemají příliš velkou úspěšnost u posluchačů. Obáváme se, že jestli regiony ještě oslabí celek, tak v olázcce, kterou politici velmi často kladou, zda má smysl veřejnoprávní vysílání v naší zemi, že bude ještě více na tapetě. A teď si vzpomínám, že to byl pan Moravec, který tak hezky mluvil o významu veřejnoprávního vysílání a o jeho zpochybnování.

II. panel

Železný: Pokračujeme odpoledním programem semináře: **Priority zpravodajství regionálních a celoplošných rozhlasových stanic.** Teď pojďme hovořit o druhé části tématu, kterými jsou: **Priority zpravodajství celoplošných rozhlasových stanic.** Jsem rád, že nám do programu přibýly dvě dámy Hana Andělová – programová ředitelka Radia Impuls a Hana Hikelová, šéfká domácího zpravodajství ČRo 1 – Radiožurnál. Nejprve opět požádám Václava Hradeckého o shrnutí průzkumu, aby srovnal poslech Radia Impuls a Radiožurnálu ve zpravodajských relacích, aby pohovořil o prioritách zpravodajství a porovnal obě tyto stanice. Pak dáme slovo zástupkyním těchto dvou stanic, tzn. Hance Andělové a Hance Hikelové, zeptáme se na zkušenosti ze Slovenska Michala Michalčíka a pak tady je ještě oblíbené téma Václava Moravce – infotainment ve zpravodajství. A ještě zkušenosti z Německa...

Hradecký:

Změním trochu to, o čem jsem chtěl původně mluvit, protože moje příprava byla vázána na jinou představu, než kterou ve mně vyvolává průběh dnešního dopoledne. Vráťím se jen několika slovy k tomu, co jsem již řekl, a potom se pokusím říci několik obecných věcí, které neberte jako shrnutí výzkumu, ale jako podněty pro koncepční práci, které z něho vyplývají. Měl jsem velice dobrý pocit z vystoupení pana Pancíře, který v podstatě jako jediný z řečníků – téma zpravodajství a jeho priority na regionální úrovni zahrnul do celkové koncepce jejich programu. Tzn. řekl nejenom to, jaká je koncepce

zpravodajství, ale řekl, na čem je založený celý program, jaké jsou ty tři nosné pilíře a jaké místo v tom ten jeden pilíř má. Myslím, že pokud si neřekneme toto, tak se pohybujeme v určité abstraktní rovině, protože je samozřejmě potřeba po odborné stránce zpravodajství zlepšovat – to nesporně – ale z hlediska efektu u posluchačů, z hlediska jejich orientace je nutný zabrat i ten širší kontext.

To, co říkal Václav Moravec o perspektivě vývoje českého rozhlasového prostředí nebo rozhlasového trhu, ať už to pojmenujeme tak nebo tak, znělo, že můžeme čekat zánik masových publik. Mám pocit, že leccos z toho je předznamenáno v současném vývoji už teď, a to určitá změna funkce rozhlasového vysílání vůči publiku a vůči veřejnosti. Náš postoj, jako lidí z veřejnoprávního rádia, je zatím takový: tyto a tyto části programu jsou příliš cenné na to, abychom je opouštěli a musíme je dávat publiku přes to, že ho tím pádem ztrácíme. Co říkal pan Pancíř je velice symptomatičné, protože on řekl „vychovávat publikum, které se vychovávat nechce dát, je cesta od něho“. Řekl to jinými slovy, ale v podstatě to znamená totéž. Když srovnám priority, preference publika ve vztahu ke zpravodajství celoplošné stanice vůči regionálnímu vysílání, pak samozřejmě musím říct, že je tam podstatný rozdíl, který je daný především rolí zahraničních, národních a nadregionálních informací, je tam podstatně silnější podíl v preferencích publicistických žánrů, komentářů, analýz, tzn. věci, které jsou i v publiku celoplošných stanic vnímány spíše jako minoritní témata, nicméně jsou tam přítomné daleko silněji, než jsou v publiku regionálních stanic.

Když srovnám jednotlivé celoplošné stanice, které momentálně působí na rozhlasovém trhu mezi sebou, pak se dá říct, že Radiožurnál, resp. publikum Radiožurnálu je v těchto preferencích asi nejvýše. Tzn. posluchači Radiožurnálu chtějí o trochu víc informací ze zahraničí, chtějí víc ekonomických informací, chtějí o trochu víc komentářů a analýz atd. Tím se liší publikum Radiožurnálu od publika ostatních celoplošných stanic. Když se ale na to podíváme z hlediska toho, koho jsme schopni oslovovat, musím se zase vrátit k tomu segmentu, který jsme pojmenovali jako „lapače informací“ a který tvoří 15 % celkového rozhlasového publika. Jestliže jsme tady dopoledne mluvili o „full“ servis formátu, pak jsme mysleli fullservis zpravodajství. Fullservis formát znamená v tom běžněji používaném smyslu, že rádio neplní pouze informační funkce, ale že plní i ty další – zábavní atd. Pokud nezasadíme zpravodajství a naše možnosti do tohoto rámce, pak těžko budeme uvažovat o takových věcech, jako je únosný rozsah zpravodajských relací, jejich počet, jejich dopad, efekt u publika. Můžeme zcela abstraktně uvažovat o tom, jak tu relaci udělat co nejlíp, ale myslím si, že celkový kontext programové koncepce se nedá překročit. V momentu, kdy budeme naše formáty zužovat na zpravodajství, pak samozřejmě půjdeme ke specifitějším a specifitějším publiku, protože rysem českého publika stále ještě zůstává, že většina posluchačů chce fullservisové rádio. Rádio, které bude nejen informovat, ale bude i bavit, rádio, které bude přinášet řadu dalších programových funkcí, ale v tom rámci, o které publikum stojí. Můžeme vytvářet velmi dobré vysílání, velmi dobrý program i bez ohledu k těmto kontextům, ale patrně jen za cenu ztráty masového publika. Na závěr ještě jednu

věc, která se týká zpravodajství. Za těch několik let, kdy se snažím analyzovat výsledky výzkumu, musím říct, že směr zájmu o zpravodajství víc a víc akcentuje to, že rádio je především pocitový komunikační prostředek. Velká část našeho publika a tím nemyslím „lapače informací“, ale průměrné publikum, zařazuje rozhlasové zpravodajství do svého života asi tak, že ho vyhrazuje především rannímu času, dopoledne očekává informace především od novin a zbytek v televizním zpravodajství. Když se podíváte, jak se vyvíjí poslechovost rádií, a to nejenom veřejnoprávních, ve vztahu ke sledování televize, myslím, že se to po velmi jemných posunech rok co rok dá dokumentovat docela dobře. Toto jsou věci, které bychom měli mít na vědomí, když mluvíme o roli zpravodajství a informací v rámci našeho programu nejenom na celoplošných, ale prakticky všech stanicích.

Železný: Václav Moravec srovná poslech Radia Impuls a Radiožurnálu ve zpravodajských relacích těchto dvou konkurujících si rozhlasových stanic.

Václav Moravec: Ještě před tím než začnu své druhé vystoupení na tomto semináři, dovoluji si navázat na slova Václava Hradeckého. Nejsem si jist, zda účelem našeho semináře je rozšířit jeho zadání na program stanice jako celku. Omlouvám se, že jsem dopoledne hovořil a i nyní odpoledne budu hovořit pouze o části rozhlasového programu – a to o části zpravodajské. V případě, že bude zájem o tom diskutovat, tak se o tom můžeme zmínit, ale myslím jsem, že zadaným tématem je zpravodajství jako segment rozhlasového programu. To jen na upřesnění... Dávám v úvahu organizátorům semináře, zda by nebylo zajímavé téma pro další seminář, jak o tom Václav Hradecký v úvodním expozi hovořil: Formáty rozhlasových stanic a role zpravodajství v nich. Je to bezesporu jedno z témat – teoreticky i prakticky – málo frekventované, o němž by se dalo diskutovat i v rámci postavení ČRo v rozhlasovém systému České republiky. Nyní již k mému druhému vystoupení: opět má dvě části. V části první se zmíním o zpravodajských hodnotách, chcete-li o kritériích, která musí splňovat každá zpráva, aby se stala součástí zpravodajské relace. V části druhé vás seznámím s výsledky srovnávací analýzy zpravodajských relací ČRo 1 – Radiožurnálu a soukromé stanice Radio Impuls. Jaká kritéria musí splňovat událost, aby o ní rozhlas, televize a tisk referovaly a aby se z ní stala zpráva? Odpověď na tuto otázku hledali a i nadále hledají odborníci z oboru mediální studia. Výměna názorů mezi ředitelem plzeňského studia ČRo Vladimírem Bakem a šéfredaktorem ČRo 1 – Radiožurnálu Alexandrem Píchou v průběhu tohoto semináře jasně naznačila, že je nutné, abychom se shodli na pojmech. Je zřejmé, že s obecným termínem důležitost nevystačíme. Navíc i pod téměř reklamním sloganem: „Do zpráv patří to, co je důležité!“ si každý představuje něco jiného. Kořeny bádání, jak média zobrazují realitu, je možné hledat na začátku dvacátého století. V dalších desetiletích bylo formulováno mnoho teorií, které z těchto kořenů vycházejí. Jedné z nich se dostalo označení *teorie zpravodajských hodnot*. Je to koncept, který se zrodil na přelomu padesátých a šedesátých let. Je to koncept, který vychází z teoretické úvahy, že to, o čem média referují ve zpravodajství, je odlišné od reálného obrazu světa. Velmi stručně: teo-

rie zpravodajských hodnot konstatuje, že rozhlasoví pracovníci, kteří se zabývají šířením a tvorbou mediálních obsahů, mají jistá kritéria, někdy více či méně definovaná, kterými poměřují jednotlivé události a přemýšlejí, zda se stanou součástí zpravodajské agendy. Každá událost musí splňovat určitá kritéria, aby se z ní stala rozhlasová zpráva. Je to jistá klasifikace, měl-li bych použít příměr. Zprávaři, směnaři a editoři jsou v roli učitelů, kteří známkuji jednotlivé události a dávají jim jistá kritéria a na množství těchto kritérií závisí, jak budou umístěny jednotlivé části zpravodajské relace a zda se do zpravodajské relace vůbec dostanou. Teorie zpravodajských hodnot má mnoho variací. Jednotliví autoři se například liší v počtu zpravodajských hodnot a jejich klasifikaci. Mezi zpravodajskými hodnotami jsou: neočekávanost či nenadállost události, vztah k elitním osobám, blízkost události k posluchači atd. Bohužel na podrobnější rozbor zpravodajských hodnot není v rámci této přednášky čas, protože hlavním úkolem mého vystoupení je srovnat zpravodajství dvou rozhlasových stanic – jednoho z okruhů vysílatele veřejné služby ČRo 1 – Radiožurnálu a soukromého komerčního Radia Impuls. A tím se dostávám k druhé části svého vystoupení: komparace zpravodajských relací ČRo 1 – Radiožurnálu a Radia Impuls. Základní fakta: srovnával jsem pětiminutové zpravodajské relace obou stanic, které byly odvysílány v uplynulých čtyřech dnech mezi devátou až sedmáctou hodinou. ČRo 1 – Radiožurnál narozdíl do Radia Impuls, v mé srovnávací analýze, vyšel jako stanice, která má menší počet příspěvků či námětů ve zpravodajských relacích, ale preferuje větší rozsah. Radiožurnál zpravidla, jak jsem říkal, větší prostor dává jednotlivým námětům na úkor jejich počtu, tzn. že zpráva ze zahraničí je zpravidla jedna či dvě. V případě, že je závažná, tak je zařazena v čele zpravodajské relace a má větší rozsah. Radiožurnál má v průměru v 5minutových zpravodajských relacích šest až sedm zpráv. Délka jednotlivého příspěvku se v průměru pohybuje kolem 40 vteřin. Soukromé komerční Radio Impuls má větší počet zpravodajských příspěvků, resp. námětů, kterým se věnuje ve zpravodajských relacích, a to o dvě. Tedy jde o číslo osm až devět zpráv v relaci. Na každou zprávu tak vychází v průměru 30 vteřin. Radio Impuls používá zvukovou grafiku ke strukturaci zpravodajských relací. Soukromé stanice s tímto prvkem pracují daleko častěji než rozhlasové veřejné služby. Tři části zpravodajské relace jsou uvozeny slogany Radio Impuls – z domova, Radio Impuls – ze světa Radio Impuls – ze sportu. ČRo 1 – Radiožurnál pracuje pouze se zvukovými předěly. Zde si dovoluji učiniti poznámku: při srovnávací analýze jsem ne zcela pochopil roli zvukových předělů mezi jednotlivými zpravodajskými příspěvky ve zprávách ČRo 1. Pochopil jsem to ve chvíli, kdy je odděleno zpravodajství zahraniční od domácího a naopak, protože u Radiožurnálu není ta struktura zpravodajských relací tak rigidní jako u Radia Impuls, ale třeba příklad (nemám poznamenáno, ze kterého dne a hodiny byla daná zpravodajská relace); šlo o to, že první zpráva byla BSE – krávy v Diebíně na Brněnsku, následoval předěl a pak pokračovaly další domácí zprávy. Zprvu jsem se domníval, že Radiožurnál, což mi přišlo jako zajímavý nápad, odděluje hlavní zprávu dne od zpráv dalších. Záhy jsem zjistil, že u dalších zpravodajských relací tomu tak není. Další od-

lišnost mezi ČRo 1 – Radiožurnálem a Radiem Impuls, a to je podstatné pro rádio jako auditivní médium, spočívá v práci se zvukem. Radio Impuls užívá ve svém zpravodajství menší množství zvukových prvků než ČRo 1 – Radiožurnál. Jde například o telefonáty či autentické zvuky z tiskových konferencí. Poměr zvukových prvků ve zprávách Radiožurnálu a Impulsu je v průměru dvě ku jedné ve prospěch prvního okruhu rozhlasu veřejné služby. Ve srovnání se zahraničními vysíláři veřejné služby však má ČRo 1 – Radiožurnál co zdokonalovat. Žánrová pestrost zvukových příspěvků ve zprávách u rozhlasu veřejné služby je v zahraničí bohatší. Týká se to například reportážní zprávy (krátké autentické reportáže), kterou v současnosti ve svých relacích poměrně často využívají německé rozhlasové stanice. Střídání rozhlasových žánrů ve zpravodajských relacích umožňuje vysíláři veřejné služby získat pozornost posluchače, aniž by se rozhlas veřejné služby „uchyloval“ k prvkům, které pro získání masového publika využívají stanice komerční. Zde mám na mysli například prvky Infotainmentu, což je propojování informací a zábavy, o tom však budu hovořit ve svém posledním vystoupení na tomto semináři. Tolik stručně shrnutí srovnání zpravodajských relací stanice rozhlasu veřejné služby ČRo 1 – Radiožurnálu a soukromé rozhlasové stanice Radio Impuls.

Hana Andělová, šéfredaktorka, Radio Impuls

Jsem ráda, že tady mohu být s vámi, i když jsem tady takový privátní ostrůvek uprostřed tohoto moře. Kdyby se mi třásl hlas nebo končetiny, tak mě, prosím, omluvte. Reagovala bych na Václava zcela bezprostředně a poté ještě z velmi věcného hlediska vás seznámila s tím, co všechno Impuls znamená. Bude to takové public relation, jak říkáme v tom našem Infotainmentu. Ke shrnutí Václava Moravce k té jeho analýze, pokud jde o počet příspěvků, jejich průměrnou délku, si myslím, že to v zásadě odpovídá – alespoň z toho jak já mám Radiožurnál naposlouchaný, tak i ohledně počtu. Možná bych měla výhradu k té průměrné stopáži jednotlivých zpráv, protože si myslím, že se to nedá tak počítat. My ve chvíli, kdy zprávu nepovažujeme za natolik závažnou, tak jí v tom objemu věnujeme jen dvě věty, naopak jiné, důležité můžeme věnovat i minutku. Zahraniční zpravodajství až ve druhé části relací je náš obvyklý systém, ovšem pochopitelně dochází ke změnám, pokud jde o zahraničněpolitickou událost takového významu, že v tu chvíli zcela bez diskusí patří na první místo. V tu chvíli jsme schopni operativně vyrobit k tomu speciální zvukový obal a tím i formálně zdůvodnit, proč je na prvním místě. Takže v našem případě konkrétně se jedná opravdu o extrém – jako bylo loňské 11. září. To jsou události tohoto druhu. I sportovní událost se může na prvním místě ocitnout ve chvíli, kdy se našim borcům mimořádně někde daří. Není to zcela striktní pravidlo, jsme schopni velmi pružně a aktuálně reagovat. Pokud jde o zvukové prvky – obávám se, že i zde měl Václav pravdu, my teď momentálně hojně využíváme experimentálně zvuků z ČTK a není to vždy v ideální zvukové kvalitě. Pak spoléháme na naše reportéry, co z terénu přinesou, a na krajské zpravodaje. Kdybych vám tady říkala, kolik reportérů máme na den v terénu, tak bych už prozradila mnoho, ale jistě by vás to bavilo. Zkrátka dva ku jedné, myslím si, že zhruba to tak odpovídá. Pokud jde o náznak toho, co Václav říkal o repor-

tážích ve zpravodajských relacích, myslím si, že tím nemyslel pravidelné relace v celou; protože to, myslím si, je velmi nereálné, ať už jde o náš formát nebo veřejnoprávní formát, už kvůli stopáži samotné. V tu chvíli je reportáž buď – řekněme – povrchně zpracovaná nebo na úkor ostatních zpráv, které se mají do relace ještě vměstnat. To je spíš na dvacetiminutové Ozvěny. Nyní bych přistoupila k tomu, co znamená naše praxe, konkrétní praxe a naše zpravodajské priority. Během své asi desetileté praxe jsem se setkala pouze s privátním sektorem. Proto si netroufám naprosto nijak hodnotit a srovnávat veřejnoprávní sektor, protože z něj nemám zkušenosti.

Radio Impuls – ohledně Infotainmentu myslím, že bude účelné s ohledem na to, co vysíláme v Radiu Impuls, rozdělit na dva okruhy. Jeden okruh jsou pravidelné relace, kterým se Václav věnoval, a to je ještě něco trochu jiného než zbytek programu. Náš program je informační. V podstatě veškeré informace, které tam lze slyšet, jsou zpravodajského rázu, nemáme žádné zábavné pořady v pravém slova smyslu, tak mohu směle označit vysílání za informační a zpravodajské, a proto teď zmaťtu pojmy a vezmu to jako pan Hradecký úplně celé. Nejdřív začnu zpravodajskými relacemi. To, že naše zpravodajská směna čítá jednoho člověka, samozřejmě může znamenat v tu chvíli (protože ten člověk zároveň prezentuje zprávy) naše určité oslabení v tom smyslu, že v omezené časové míře, kterou na to má, se ne vždycky podaří zpracovat a zestručnit zprávu tak, aby nebylo uškozeno relaci. Říkám stále, že může, protože se domnívám, že se tak opravdu neděje – my se snažíme zprávy vybírat a používat takový jazyk, který by byl pro posluchače stravitelný už na první poslech a ne až poté, co si to někde přečte. Domnívám se, že i v omezeném čase se velice daří vybírat i zpracovávat informace tak, aby to bylo účelné. Jazyk srozumitelný, jak jsem říkala; naši zprávaři mají instrukci veškeré agenturní informace opravdu zodpovědně překládat. Ne vždycky se to úplně podaří vzhledem k času, ale v podstatě agenturní jazyk bereme jako cizí jazyk, který je potřeba nejdříve vstřebat a pak zcela nanovo, celou zprávu jinak sepsat, aby byla srozumitelná i na poslech. Informací – to je pravda – se snažíme vměstnat co nejvíce, protože se domníváme, že je to posluchače táhne, a myslím si, že kdyby to tady Václav ještě rozváděl, že to souvisí i s dobou, ve které žijeme. Pak tady zaznělo – bohužel jsem tady dopoledne nebyla – dělení na zajímavé a důležité příspěvky. Toto kritérium výběru zpráv se pokoušíme zachovávat nebo držet se na hranici mezi důležitostí a zajímavostí; je to velmi těžké, ale tam někde by to mělo směřovat, tam někde by to mělo být.

Pokud jde o regionální informace a jejich místo, myslím si, že by mohlo být i pro vás zajímavé, že před dvěma lety Impuls přistoupil zcela striktně k tomu, že v hlavních zpravodajských relacích na prvním místě už není regionální informace, která tam do té doby striktně vždycky byla, ať už se jednalo o jakýkoli regionální příspěvek. Zkrátka po celý rok a půl vysílání byla na prvním místě událost regionu, krajánek, příspěvek – cosi takového. Už dva roky tomu tak není. Domnívám se, že to nebylo nejšťastnější, takže po dva roky už je to opravdu dělení, o kterém asi vy víte nejvíce, v podstatě stejné, na nějakou hlavní domácí událost a regiony zaujmají až další místa v tom řazení. Tato změna, která by-

la poměrně radikální vzhledem k tomu, že naše rádio zachovává určitý standard celou dobu, se osvědčila.

To byly zpravodajské relace, kde ještě k infotainmentu, abychom se ve zpravodajských relacích vyhnuli „bulvárním“ zprávám a opustili tu hranici mezi zajímavostí a důležitostí, což jsme nechtěli učinit, tak jsme před rokem a půl 15x denně zařadili ke zprávám v půl takovou odlehčenou informaci – příjemně bulvární, s propagačním sloganem – Bulvár, na kterém svítí slunce. Je oddělená od zpravodajských relací, plní tam infotainmentní účely, ale zároveň, doufáme, že nesnižuje věrohodnost relace jako takové. Je to prezentováno jiným hlasem, jiným člověkem a je to jinak.

Od zpráv k ostatním redakčním prvkům: to jsou příspěvky, reportáže, rubriky. Asi vám možná neřeknu novinku, hlavní důraz je u všech mimozpravodajských příspěvků na praktičnosti informací, které vysíláme. A v ten moment je i větší důraz na zábavné prvky v těchto věcech. Praktičnost je možná ten nejpřesnější termín, kam všechny informace směřujeme, a chceme v tom i pokračovat. A regionální témata mají právě v těchto, mimo relací v celou, místo regionální příspěvky a reportáže, které nemají všeobecný celostátní význam, ale jsou nějakým způsobem zajímavé nebo chcete-li zábavné. Tak v ten okamžik mimo hlavní relace je tam prostoru dostatek.

A ještě na závěr dva prvky rozhlasové, kde se už postupně směřuje k většímu a většímu infotainmentu, dva prvky, které tam provozujeme už od počátku vysílání, a to je Téma dnes, Ohlasy posluchačů a Dopravní linka s telefonáty posluchačů. To jsou v podstatě zábavné prvky, ve kterých zábavu samotnou obstarává posluchač sám, aniž bychom s tím měli výraznější práci, takže jsou to informace a zábava zároveň.

Hana Hikelová:

Když se podívám před sebe, tak si nejsem jistá, zda jsem ten pravý člověk, který by měl hodnotit to, co říkal Václav Moravec, protože by asi bylo na místě, kdybych se vyjadřovala pouze k domácímu a regionálnímu servisu. Pokusím se alespoň část těch věcí, o kterých mluvil Václav, trošičku převést na podobu Radiožurnálu a požádám pak o doplnění Alexe. Začnu tím, co říkala Hanka Andělová, že si to dost nedovede představit – a s čím já naopak s Václavem Moravcem souhlasím – a to je práce se zvukem. Budu mluvit pouze za Radiožurnál. Já si myslím a mluvím i ze zahraničních zkušeností, že i do pětiminutové zpravodajské relace lze dostat reportážně zpracovaný příspěvek. Není to vůbec vyloučeno, a když to dokážou v zahraničí, tedy západním směrem od nás, tak si myslím, že to jde i u nás. Je velkým pozitivem u nás v Českém rozhlase, že se podařilo před několika lety zlomit starší formu, tzn. čtené zprávy nebo hodně dlouhé příspěvky a daří se v domácím i regionálním servisu např. zařazovat zvuky aktérů a další věci. Tam ale naše práce nekončí, chce to už teď zase posunout někam jinam a doopravdy rozšířit zvukovou agendu. My jsme se paradoxně asi před půl rokem dostali do situace, kdy jsme ve zpravodajské relaci na počet informací měli třeba 5 věcí. Naše zpravodajská směna pokud neměla třeba i k zásadní zprávě zvuk, byť by to byl velmi nekvalitní telefonát, tak ji v podstatě nezařadila, protože přece ke každé zprávě musíme mít zvuk. Dost často ten zvuk už plnil spíš ilustrační

úlohu a byl tam víceméně za každou cenu jenom proto, že zpravodajská relace musela být plná zvuků. A převládaly tam ve velké míře telefonáty. Jiná situace je u delších zpravodajských relací, jako jsou Ozvěny dne, kde by už s reportážními prvky a s krátkými reportážemi neměl být žádný problém.

Další bod, o kterém mluvil Václav, byly předěly ve zpravodajských relacích, tam je pravda, že jdeme trošku jinou cestou než Radio Impuls, ale i jiné stanice. Nemáme striktní rozdělení – zprávy z domova, zprávy ze zahraničí, což uznávám, že pro mnohé posluchače může být i čitelnější, ale myslím si, že pro veřejnoprávní stanici typu Radiožurnálu, to úplně na místě ještě není. Nedovedu si dost dobře představit, pokud bych pětiminutovou relaci rozdělila tak, že odehrají domov doopravdy kompletně na začátku a zahraničí až v druhé části, protože by bylo asi nelogické začínat zahraničím.

Co se týká procentuálního podílu, toho základního rozdělení zpravodajství, tak si myslím, že odpovídá v průměru parametrům, které jsou i jinde v rámci celoplošných zpravodajských stanic, tzn. čistě zpravodajské relace 60 a 65 % domácího zpravodajství a 30 až 35 % – podíl zahraničního zpravodajství ... Co se týká zahraničí, tam samozřejmě máme určité omezení, hlavně v tom, že z ciziny se prosazují země, kde zrovna máme zpravodaje. Pokud máme zpravodaje v Afghánistánu, tak jsme médiem číslo jedna v České republice, které se ve větší míře věnuje Afghánistánu, protože tam nikdo zpravodaje nemá, a myslím si, že někdy je to možná ve větší míře, než by si událost, která se tam děje, nebo to území vůbec zasloužilo. Ale k tomu by asi měl mluvit spíš Alex Pícha.

Pícha: Jen doplním Hanku v informaci o pincích „Impuls nebo Radiožurnál z domova a ze zahraničí“ ve zpravodajské relaci. My jsme si to dokonce nechali otestovat a posluchačům se líbilo, jak jim Impuls řekne, co je zahraničí nebo doma. Svedli jsme kolem toho bouřlivou debatu, nicméně když jsme si vzali konkrétní případy: je naše účast v EU zahraniční nebo domácí událost, nebo jak označit, když začínáme něčím z domova, pak k tomu přidáme něco ze zahraničí a pak se zase vrátíme k domovu? Tak jsme si řekli v zájmu přesnosti a významovosti, že takové dělení nebudeme mít. Jinak pokud jde vůbec o zpravodajské hodnoty: i když to občas hraničí s tím, že si můžeme hrát na sociální inženýry, tak přece jenom někdy hraje roli úlohu, kterou nedávno Ruzbeh označil za buditelkou. A to tehdy, když rozhodujeme o tom, co posluchači předložíme. Nejčastější je to u informací ze zahraničí. Vědomě si určujeme, že bychom měli více informovat o evropském integračním procesu, např. aby lidé věděli, co je na EU dobré i špatné. Ale jako veřejnoprávní médium jdeme i dál. Pokud bychom měli splnit hlavní kritéria zajímavosti, tak se nám vývoj třeba na jihu Afriky nebo vývoj mezi Jižní a Severní Koreou do zpravodajských relací vůbec nedostane. Ale to by obraz světa nebyl úplný. Takže tady i za cenu kompromisu, že ty zprávy nebudou tak zajímavé, tyto události do našeho vysílání umísťujeme.

Hana Hikelová: Já tu debatu vrátím zase trošku zpátky, navážu hodně na to, o čem jsme hovořili dopoledne. Zaměřím se čistě na jednu spolkovou zemi, a to je Severní Porýní-Vestfálsko, kde z různých důvodů to lze se situací v Česku srovnávat. Severní Porýní-Vestfálsko

bylo v podstatě jednou z posledních spolkových zemí tehdejšího – bývalého Západního Německa, kde nebyl duální systém. Velmi dlouho trvalo, než se vůbec do zákonů podařilo prosadit vznik soukromých rádií. Důvod tam byl jednoduchý, byl tam obrovský lobbing ze strany tištěných médií, protože v Německu regionální noviny mají podstatně silnější pozici, než asi v kterékoli jiné zemi v Evropě. Nakonec se to podařilo prosadit pouze za podmínky, že vydavatelé regionálních novin mají v těchto privátních rádiích 65% majetkový podíl. Nicméně v momentě, kdy koncem osmdesátých let vznikl privátní sektor, tak chvíli trvalo, než se dali nějakým způsobem dohromady. Pro veřejnoprávní rozhlas, konkrétně v Severním Porýní-Vestfálsku, nastaly velké problémy až v momentě, kdy se regionální stanice daly dohromady, vytvořily celorepublikovou síť, a protože potřebovaly být i finančně velice efektivní, udělaly v Kolíně nad Rýnem centrálu, která se jmenuje dodnes NRW. V Kolíně nad Rýnem se vytváří tzv. Noname program – co se týká privátních stanic. Dále tam existuje kolem 70 malých regionálních rádií, která jsou skutečně i ve městech, kde je třeba jenom 80 tisíc obyvatel a samozřejmě podle toho tomu odpovídá i počet zaměstnanců, protože jsou doopravdy studia, kde pracuje pouze 5 lidí a přejímají s dokonalou německou přesností ten „Noname“ program, kde jsou přesně stanovené minuty a sekundy, kdy mohou pustit identifikaci své stanice. A potom, podle toho jakou mají sílu, naplnit program, i podle toho, jak jsou komerčně silní, si svůj program tvoří především v časech – samozřejmě ranního primetimu, tzn. buď od 5 do 9 hodin, nebo v Německu hlavně od 6 do 9 hodin, a v posledních letech, co se týká privátního, ale i veřejnoprávního sektoru, mají v Německu ještě tzv. Drivetime, což my u nás ještě nemáme, ale je to odpolední čas, kdy třeba v Severním Porýní Westfálsku 55 až 60 % lidí za prací dojíždí, takže odpoledne tráví v autech na dálnici a je to přesně ten pravý čas pro rozhlasové stanice, aby přinášely zajímavý program. V momentě, kdy privátní sektor udělal tento tah, tak veřejnoprávnímu West Deutche Rundfunk klesla během čtyř let poslouchavost o 50 %. Přišli rázem o 50 % svých posluchačů a dost dlouho trvalo, než to začali řešit – v roce 1993 až 1994. Bylo to právě hodně o přeformátování a o samotné koncepci, aby si sami řekli jako veřejnoprávní rozhlas, jakou cestou půjdou dál. Já tady nebudu rozebírat celé to přeformátování, asi víte, že takovým hlavním tahem bylo zrušení programu WDR 1 a vznik stanice „Eins live“, což je vysílání pro mladé. Dnešní debata není o programových prioritách, ale především o zpravodajství, takže se soustředím na tu druhou fázi, ke které přistoupili. Severní Porýní-Vestfálsko, kde je asi 17 milionů obyvatel, má pouze pět regionálních studií – v Dortmundu, v Kolíně, v Düsseldorfu, v Münsteru a v Essenu. Potom je tam dalších sedm regionálních kanceláří. Pro vaši představu – regionální kancelář je asi to, co si v našich poměrech můžeme vybavit například s bývalým studiem v Jihlavě, kde to byly dvě kanceláře pronajaté na nějakém úřadě, kde byl počítač a zázemí pro 2–3 redaktory. Těchto 5 stanic vysílalo vždy před tou velkou změnou samostatný 24hodinový program. Po přeformátování dospěli po vzoru privátu k tomu, že je to naprosto neefektivní a nesmyslné a udělali to, že jedou stejný projekt jako privátní sektor. Tzn. v Kolíně nad Rýnem, kde je centrála WDR vytváří

– neřkají tomu přímo Noname program – program, který není určený pro hlavní rozhlasové časy a tato studia si jedou svoje vysílání pouze ráno od 5 do 9, resp. od 6 do 9 hodin, potom odpoledne, tam je to buď od 13 nebo od 14 hodin do 18 hodin a některá studia jedou samostatně mezi 12. a 13. hodinou a jinak se standardně odpojí na tzv. okna v celou, kdy vysílají pouze regionální zpravodajské relace. Co se týká programu, který je dělán takto na regionální úrovni v Kolíně, tak tam jsou jednoznačně nasmlouvovány počty příspěvků a řídí se ediční politika hodně z Kolína nad Rýnem, aby, pokud si zvolí na ten den nějaké zásadní téma, kterému se budou věnovat, tam měli názory doopravdy z hlavních míst Severního Porýní Westfálska a přinesli tak během hodiny konkrétní pohled na ten který problém ze všech oblastí. Podobnou cestou se rozhodl jít i WDR 2, což je program podobný Radiožurnálu. Tam se na tzv. okna odpojují přes satelit. Technické možnosti v Německu byly a jsou úplně jinde, než jsou momentálně u nás.

Striktně se odpojují v každou celou a 23 minut jedou v podstatě 13 minut. Odpojí se písničkou, potom je prostor na kulturní servis pro ten který region, zpravodajská relace, a co je v Německu obrovsky důležité, a myslím si, že u nás to nastane během několika let, je obrovská pozornost dopravnímu servisu. Řidiči v regionu slyší doopravdy dopravní informace podle toho, z jakého vysílače přijímají signál WDR 2, na tom místě na dálnici, kde jsou, ví přesně informace, které potřebují. Tzn. že člověk v Dortmundu neslyší informace, že v Düsseldorfu jsou desetikilometrové kolony na dálnici, protože tuto informaci nepotřebuje. Co se týká další vize dopravního zpravodajství, tak si myslím, že během několika let přijde tato praxe i do Česka. Už jenom krátce dodám, jak vypadá jejich Noname program. V momentě, kdy se po 9. hodině začne vysílat celoplošný jakoby program, doopravdy hodinu od 9 do 10 mají právě to hlavní téma dne, kdy se během dne proudovým vysíláním dostanou ke slovu všechna místa, ty hlavní regiony Severního Porýní, a pak třeba jako příklad od 10 do 12 hodin, v překladu se jmenuje „Na cestách Severním Porýním-Vestfálskem“ a je to oddychovka o turistických zajímavostech a o akcích celého Severního Porýní-Vestfálska, kam zase příspěvky dodávají kanceláře nebo jednotlivá studia. To je základ, a pokud budete mít dotazy, ráda odpovím.

Bako: Nemyslím, že když se vytvořilo více správních krajů, že musíme následovat tuto cestu a musíme každému kraji honem dodat... To jsou uměle vyvolávané tlaky, ale v podstatě to nepřinese nic pozitivního. Doporučoval jsem tehdy, abychom počet regionálních stanic zúžili a místo toho jsme naopak otevřeli v těch krajských městech jakési zpravodajské redakce. A potom podle toho, jaký potenciál pro jiné typy programu by se v kterém kraji vytvořil – samozřejmě je rozdíl mezi Jihlavou a Ostravou – tak teprve potom by něco mohlo růst dál. Ale tato formální administrativní metoda se mi také nezdá účelná. Ještě bych navázal na pana Michalčíka – i mně se stane ve vysílání, že v tom, v čem jsme si možná trošičku nerozuměli, já jsem tím „full“ servisem převzal mínění pana Moravce, že jde pouze o zpravodajství, byť jsem si vědom, že my působíme fullservis i pro celý program, jak je známo. Tady jsme na půdě zpravo-

dajství, tak jsme hovořili o zpravodajství, tzn. včetně toho zahraničního. Víte, když mi posluchačka zavolá do živého vysílání, že když nás poslouchá celý den, že ani nepotřebuje noviny, tak to oceňuji a pokládám to za poklonu naší práci, protože my také oslovujeme hodně starších ročníků, které mají malé důchody, je tam nějaká nezaměstnanost, a vím, jaký je problém pro mnoho starších lidí si noviny kupovat. To je také jeden argument, proč se snažíme v té regionální úzké vazbě na posluchače dělat ve zpravodajství plný servis.

Hikelová: Jestli mohu reagovat na pana ředitele Baka: ten německý příklad jsem nedávala, aby to vyznělo tak, že jsem nějak proti administrativnímu rozdělení České republiky a proti vytvoření studií. Byla bych nerada, aby to bylo tak vnímáno. Mně šlo o jednu věc: trh v České republice s 10 miliony obyvatel je příliš malý na to, abychom tvořili 14 samostatných regionálních stanic s plnohodnotným 24hodinovým programem. Podle mého názoru je budoucnost jednoznačně v síťové podpoře tak, aby regiony své charakteristické vysílání vysílaly v době, kdy je to efektivní, tzn. že je jasně dán např. denní program, v některých případech možná pouze ten ranní a odpolední, a myslím si, že je zbytečné, aby 14 regionálních stanic tvořilo naprosto neefektivní třeba noční program a další věci. To jsem chtěla naznačit a vůbec jsem nechtěla zpochybnit vznik studií v nových regionech.

Oweysi: Chtěl bych připomenout, že původně byl projekt nových regionálních stanic zamýšlen jako projekt síťový, kde minimálně všech pět nově vznikajících regionálních stanic mělo vycházet z toho „noname“ programu, tehdy jsme ho označovali jako „sterilní“, „neutrální“ nebo „centrální“ program – a to jsou všechno škaredá slova. Musím říci, že projekt spadl pod stůl s poukazem, že naprosto popírá regionální principy.

Železný: Dalším příspěvkem, který pro vás připravil Václav Moravec, je jeho oblíbený infotainment. My jsme měli takový interní seminář pro Radiožurnál, ve kterém nám Václav o infotainmentu hovořil, přiznám se, že nejen já, ale skoro všichni jsme o tomto tématu slyšeli poprvé a věřím, že to zaujme i vás.

Moravec: Doufám, že nejste již zcela vyčerpáni. Ve svém posledním vystoupení na tomto semináři budu hovořit o fenoménu jménem infotainment a o tom, jakých podob nabývá v rozhlasovém zpravodajství. Když se zde dnes diskutovalo o tom, zda má rozhlas veřejné služby postavit své dopravní zpravodajství na telefonátech posluchačů (kteří například telefonují, kde jsou rozmístěny hlídky dopravních policistů a jejich radary), či nikoliv, byla to svým způsobem i diskuse o infotainmentu. Podobný způsob informování patří na soukromou komerční stanici. Pro příklad nemusíme, obrazně řečeno, chodit daleko, stačí si vzpomenout na Radio Impuls. Radio Impuls, při startu svého vysílání v roce 1999, postavilo reklamní kampaň na rubrice Doprava 007. Šlo o dopravní zpravodajství zajišťované posluchači stanice, kteří zpravovali ostatní řidiče o dopravních nehodách, omezeních a velmi často o již zmiňovaném rozmístění radarů na českých, moravských a slezských silnicích. Tento způsob dopravního zpravodajství byl podáván zábavnou formou a telefonující posluchači přistoupili na hru, že jsou agenty Dopravního zpravodajství 007 v narážce na slavného agenta Jamese Bonda. Do-

konce při svých hlášeních do éteru vystupovali pod pseudonymy. Přátelé není zřetelnějšího příkladu infotainmentu.

Nejdříve však základní fakta o fenoménu jménem infotainment. Slovo samotné vzniklo kombinací dvou anglických termínů „information“ (informace) a „entertainment“ (zábava, rozptýlení). Označuje se jím zpravodajský formát, v němž dochází k propojení informace se zábavními prvky. Za kolébku infotainmentu je možné považovat Spojené státy americké, kde se po atentátu na prezidenta J. F. Kennedyho v roce 1963 rozhořel konkurenční boj mezi třemi největšími televizními společnostmi (ABC, CBS a NBC) – a to v části televizního programu doposud manažery stanic poněkud opomíjené – ve zpravodajství. Večerní zprávy se kvůli zájmu Američanů o informace o okolnostech prezidentovy smrti rozšířily z 15 na 30 minut. Hlavní zbraní v souboji o přízeň diváků a inzerentů se stala atraktivita zpráv, které se celkem logicky musela podřídit práce redaktorů, kameramanů, střihačů, architektů, grafiků, kostýmních návrhářů, režisérů a zvukařů. V prezentaci zpráv se pak stali garantem atraktivity moderátoři, od nichž se očekávalo, že nudný svět zpráv přetvoří ve zpravodajskou show. Od druhé poloviny šedesátých let je tak televizní zpravodajství v USA postaveno na jednoduchém principu: „*Není nudných zpráv, je jen nudného podání*“.

Infotainment v téměř krystalické podobě se začal objevovat v relacích o počasí. Šedivé a nudné meteorology se synoptickými mapami a s ukazovátkou v ruce nahradili moderátoři a reportéři, nad jejichž hereckými výkony začal divákům přecházet zrak. Často zmiňovaným příkladem je v této souvislosti reportér-meteorolog Dan Rather, který se proslavil tím, že se kvůli co nejživějšímu zpravodajství o řádění hurikánu přivázal ke kmeni stromu. Studené a teplé fronty, nízké a vysoké oblačnosti rozpochovala počítačová grafika. Většina televizních stanic, a to nejen ve Spojených státech amerických, v současnosti předkládá divákům relace o počasí jako vizualizované show.

Závody v atraktivitě televizního zpravodajství ve Spojených státech amerických zdaleka nekončí. Zpravodajská stanice CNN, jejíž americké kanály se již více než tři roky potýkají s citelným úbytkem diváků, kteří odešli za atraktivnějším zpravodajstvím konkurenčních kanálů Fox News a MSNBC, začátkem loňského srpna radikálně změnila koncepci. V rámci nového boje o diváka najalo vedení CNN specialisty zábavního průmyslu z Hollywoodu a do křesla moderátorky kanálu CNN Headline News posadilo populární herečku Andreu Thompsonovou. Nová moderátorka, nové rytmičtější znělky, nový slogan („real news, real fast“ = pravdivé a opravdu rychlé informace), větší množství reportáží o celebritách, zdraví, životním prostředí a větší prostor – především na tyto karty vsadila stanice CNN v poslední fázi boje o americké televizní diváky. Není divu. Úspěch konkurenčního kanálu Fox News, který patří mediálnímu magnátovi Rupertu Murdochovi, má jediného jmenovatele: větší atraktivitu zpráv a tím pádem větší množství infotainmentu. Přednost v nepřetržitém toku zpráv a reklam stanice Fox News dostávají často neověřené drby a soukromý život celebrit, vývoj na burze je divákům prezentován jako napínavé automobilové závody. Televizní stanice tak reálný svět servírují divákovi jako jeden velký karneval.

Fenomén infotainmentu má dvě roviny: 1) negativní – spočívá v tom, že do větší míry, než by tomu bylo u zpravodajství, ve kterém není tolik prvků infotainmentu, zkresluje náš pohled na svět. Zprávy se mění v karneval. 2) pozitivní – spočívá v tom, že infotainment může ke zpravodajství přilákat větší množství lidí, kteří by se za normálních okolností o zpravodajství nezajímali. Nicméně v průběhu desítek let, které uplynuly od doby, kdy byl infotainment popsán a začali se jím praktici i teoretici zabývat, je publikum infotainmentem ovlivněno. Průvodní jevy infotainmentu: je pro nás téměř nepředstavitelné, aby zpravodajská relace nezačínala dramatickou hudbou, která má dokázat, že zprávy hlášané hlasateli nebo moderátory jsou opravdu dramatické. Využíváním jazykových prostředků, protože infotainment je postaven i na emocionalitě. Samozřejmě že rozhlasové vysílání na rozdíl od televizního jich má daleko méně. Infotainment vznikl v televizním médiu, ale prostoupil celou mediální krajinu. Bylo by zajímavé udělat si rozbor, jak vypadala tištěná média nebo jak vypadalo rozhlasové zpravodajství před nástupem televize NOVA, která prvky infotainmentu přinesla v míře větší než menší do české mediální krajiny. Jak se proměnila Mladá Fronta Dnes jako nejčtenější tištěný titul, jak se proměnilo rozhlasové vysílání nástupem NOVY. S prvky infotainmentu pracují i vysílatelé veřejné služby. Svým vystoupením si dovolím upozornit novináře v médiích veřejné služby, že by měli být daleko ostražitější, než lidé, kteří pracují v médiích soukromých, protože i ve Velké Británii po nástupu soukromých televizních stanic s prvky infotainmentu začala pracovat i BBC – jde například o prvky obrazové grafiky. Jak již bylo řečeno: s infotainmentem pracují i vysílatelé veřejné služby, ale narozdíl od vysílatelů soukromých, kteří s tímto formátem pracují a používají ho jako nástroj pro získání masového publika, tak my bychom si měli být vědomi omezení, která infotainment při prezentaci událostí a dějů nabízí.

Andělová: Já, protože na infotainmentu nevidím nic špatného, jsem se chtěla zeptat, co je zkresleného na příspěvku, který je dobře zpracovaný, kvalitně sestříhaný a ještě k tomu zajímavý a svým způsobem zábavný, takže si ho posluchač rád poslechne. V čem je tam možné co zkreslit v pohledu na svět?

Moravec: Když příspěvek zpracujete tak, že jazykové prostředky, které použijete, například: „Václav Klaus praštil s funkcí“ nebo „Václav Klaus odstoupil“, pak je otázkou, jaké měl emocionální pochody... Jde opravdu o výběr jazykových prostředků, které používáte, o kontext a infotainment pochopitelně do jisté míry zkresluje, protože podávání informací je lapidárnější. Neříkám, že toto dělají všechny soukromé stanice ve zpravodajských relacích.

Pícha: Já bych tu míru infotainmentu nebo míru emoce ve zpravodajství popsal asi na někom jiném, než kdo tady je. Třeba na České televizi a na Nově. Když se staly hrůzostrašné události 11. září nebo teď povodně, tak divák mohl vidět a slyšet na NOVĚ, že když padaly mrakodrapy, praskalo to tam, když lidé utíkali, tak tam byl jejich křik. Naopak v České televizi moderátor četl zprávy a někde vzadu bez lomu padaly mrakodrapy. Když byly povodně, tak na NOVĚ voda hučela, lidé také křičeli, houkaly sirény, zatímco v České televizi první den,

další dny už to bylo jinak, tam opět kulisy nebyly. Řekl bych, že v momentě, kdy je tolik kulisy, hřmotu a sirén, kolik je v realitě, tak to je v pořádku. Ale když někdo dá ten hřmot hlasitěji, když tam přimíchá křiku lidí víc, než bylo ve skutečnosti, pak už to v pořádku není. Pak už je to jen proto, že tyto prvky jako drama, ohrožení života používá, aby přitáhl víc posluchačů. Korektní zpravodajství je takové, které přináší obraz světa přesně takový, jaký je. Samozřejmě něco jiného je v tom, když používám zpravodajství k tomu, abych prodal reklamu. Pak to zpravodajství musím udělat zábavné i za cenu, že to v New Yorku nebo při povodních bude dramatictější než ve skutečnosti. To je asi nejnázornější příklad, když je dramatický podkres pod něčím, co není dramatické apod.

Andělová: Neodpustím si ten příklad, když nebudu podezírat televizi, že si tam domíchávali jiné zvuky a tím to dramatisovali, a postupovali čestně, tak v tu chvíli mi připadá, že naopak NOVA přinesla nezakreslený pohled na realitu. Když tam měla ty zvuky a řev lidí a veřejnoprávní média bez těch zvuků podávala idylický obrázek.

Pícha: Ano, televize, když nepoužila emoci lidí, která tam byla, to zoufalství lidí, tak to bylo špatně. Ale špatně je i opak. Sám, protože jsem televizi dělal, tak vím, jak se dá nasnímat krev, když ji hodím na celou kameru. Nebo jak se dá nasnímat dav lidí, jakým způsobem se dá operovat s tím, jak ten dav lidí křičí. Pokud to všechno zdramatizují, abych měl drama, které lidi přitáhne, tak je to špatně.

Josef Maršík, pedagog FSV UK

Jen skutečně jednu větu k infotainmentu. Myslím si, že tady existuje určité riziko. Riziko v tom, že posluchač přestane vnímat, kde je hranice mezi vážnou událostí a zábavou. Vždyť i velice nebezpečný válečný konflikt, který probíhá někde v Africe a zahyne při něm milion lidí, můžeme vylíčit velice zábavnou formou. Infotainment není objev padesátých let, ten už používala německá propaganda například při zdůvodňování holocaustu. Chci znovu upozornit, že toto riziko, rozumějme možné zneužití prvků infotainmentu ve zpravodajství a publicistice, existuje.

Železný: O závěrečné slovo bych požádal Alexandra Píchu.

Pícha: Děkuji vám za příspěvky nebo přinejmenším za pozornost, kterou jste semináři věnovali. Chtěl bych říct, že snahou nebyla konfrontace, ale snahou bylo ukázat, jakou máme motivaci k naší práci, ať už jde o srovnání editorských priorit ČRo Plzeň nebo ČRo Sever, nebo proč Radio Impuls používá infotainment a Radiožurnál méně, proč víc zahraničních zpráv nebo méně zahraničních zpráv apod. Osobně považuji za přínosné pro Radiožurnál, když můžeme slyšet, jak to vaří v jiné kuchyni, třeba v Radiu Impuls nebo v Radiu Blánský, a řekl bych, že snad bylo přínosné i pro lidi ze soukromých stanic, když slyšeli nás. A v každém případě, doufám, výsledek semináře je příslibem do budoucna a že všichni přijmete pozvání na příští rok, kdy se budeme snažit dát dalším tématům už konkrétnější rámec. Protože se ukázalo, že ta diskuse byla někdy až moc teoretická a budeme s vámi konzultovat co konkrétního vás nejvíc pálí a co by tady mělo být diskutováno.